

A HŐSKOR ÉS A TECHNIKAI BAKIK: AMIKOR AZ ANALÓG VILÁG PRÓBÁRA TETTE A DIÁKOKAT

A kilencvenes évek elején, amikor a mozgóképkészítés még nem a digitális chipekről, hanem a fizikai celluloidról és a mágnesszalagokról szólt, a Diákfilmszemle egy igazi technikai túlélőtúrával ért fel. Az ifjú alkotók elszántsága azonban minden anyagi és technológiai akadályt legyőzött, még akkor is, ha a gépek éppen felmondták a szolgálatot.

Első történet – A tekercselő ceruza legendája

Az első szemléken a diákok még hagyományos veháes kazettákon adták le a féltett munkáikat. A folyamatos használatban lévő, felforrósodott lejátszók és mozigépek azonban nem egyszer harapták be vagy gyúrték meg a mágnesszalagot. Ilyenkor a vetítések szünetében a technikai csapat és maguk a szervezők sem estek kétségbe: előkerültek a klasszikus hatszögletű ceruzák, és kézzel, milliméterről milliméterre tekerték vissza a szalagokat az orsókra, miközben a közönség türelmesen várta a folytatást.

Második történet – A paraván mögé bújtatott élő szinkron

Egy lelkes középiskolás csoport szuper nyolcas filmre rögzítette a vizsgafilmjét, ám a helyszínen kiderült, hogy a Rendezvényház akkori lejátszója képtelen beolvasni az általuk használt speciális hangsávot. A film így teljesen néma maradt volna. A diákok villámgyorsan reagáltak: a vetítés pillanatában bemásztak a vetítővászon mögé, és a sötétben élőben szinkronizálták végig a saját karaktereiket, miközben poharakkal és papírokkal zörögve a hangeffekteket is helyben produkálták. A közönség vastapssal díjazta az egészen egyedi színházi élményt.

Harmadik történet – Az éjszakai expressz és a sérült szalag

A határon túli filmes csapatok számára a logisztika mindig is komoly kihívást jelentett. Az egyik határon túli stáb a vetítést megelőző este vette észre, hogy a végső másolatot tartalmazó kazetta a szállítás során megsérült és lejátszhatatlanná vált. Mivel nem volt internet, amin átküldhették volna a fájlt, azonnal felszálltak a legközelebbi éjszakai vonatra. Átutazták a fél Kárpát-medencét, és a reggeli kapunyitásra fáradtan, de büszkén adták át a vadonatúj, működőképes verziót a szervezőknek.

Negyedik történet – Mozi áramszünetben, gyertyafénnyel

A kilencvenes évek közepén egy hirtelen lecsapó, hatalmas nyári vihar teljesen tönkretette a környék áramellátását, így a vetítőterem is sötétségbe borult. Bár a filmek leálltak, a nézők és az alkotók közül senki sem ment haza. A táskák mélyéről előkerültek a zseblámpák, a szervezők pedig gyertyákat gyújtottak a teremben. A tervezett szakmai konzultációt végül ebben a hihetetlenül intim, békebeli, gyertyafényes hangulatban tartották meg, ahol órákon át beszélgettek a filmek elméletéről.

Ötödik történet – A rossz helyre címzett postai csomag kalandja

Volt olyan független alkotó, aki nem tudott személyesen eljönni a leadásra, ezért postai úton adta fel a filmtekercset. A címzést azonban elgépelte, így a csomag egy teljesen más, profilba nem vágó intézmény raktárában kötött ki. A szemle legutolsó napján egy gyanakvó futár hozta el a csomagot a valódi helyszínre. A szakmai zsűri annyira méltányolta a diák igyekezetét, hogy rendkívüli, versenyen kívüli vetítést rendelt el, a film pedig annyira jól sikerült, hogy végül egy komoly különdíjjal távozott.

Hatodik történet – A film, amit elfelejtettek megvágni

Egy teljesen kezdő, de annál lelkesebb diáktársaság beküldte a filmjét a szemlére, ám a vetítés során kiderült, hogy a kazettán a nyers, vágatlan felvételek sorakoznak, egymás után többször megismételve a rontott jeleneteket. A diákok azt hitték, hogy a vágás és az utómunka a fesztivál feladata. A zsűri ahelyett, hogy kizárta volna őket, a nyilvános konzultáción a vászon előtt mutatta meg nekik lépésről lépésre, hogyan kellene a jeleneteket feszessé tenni. Ez a baki vált a szemle történetének legfontosabb

élő oktatóanyagává.

Hetedik történet – Amikor a mozigépész bealudt a művészfilmen

Egy kifejezetten lassú meditatív, hosszú beállításokkal operáló diákfilm vetítése közben, a fülledt délutáni melegben a mozigépész elaludt a fülkében. Ennek következtében véletlenül kétszer egymás után indította el ugyanazt a filmtekercset, így a nézők ugyanazt a negyedórás, monoton jelenetet látták újra. A teremben ülő filmkritikusok és a közönség azt hitték, hogy ez egy zseniális, mély vizuális koncepció az idő múlásáról, és a konzultáción percekig dicsérték a rendező merészségét, aki csak mosolyogva bólogtatott.

Nyolcadik történet – Az abszurd rádióadó és a némafilm esete

Egy diák teljesen néma, fekete-fehér drámát forgatott, amely a magányról szólt. A technikai lejátszó szoftver hibájából adódóan azonban a háttérben bekapcsolva maradt a rendezvényház belső rádióvevője. A drámai képsorok alatt így végig egy pörgős, vidám korabeli popsláger szólt a hangszórókból. Ez a véletlen hiba olyan elképesztően abszurd, groteszk és utánózhatatlan hangulatot teremtett a teremben, hogy a zsűri végül a legjobb zenei választásért járó különdíjjal jutalmazta az alkotást.

Kilencedik történet – Életmentés ragasztószalaggal a sötétkamrában

Közvetlenül a nyilvános bemutató előtt az egyik legígéretesebb analóg filmtekercs elszakadt a gépben. A feszültség tapintható volt, hiszen a diákok hónapokig dolgoztak a művön. Merza Gábor és a mozigépész csapat nem veszítette el a fejét: fogták a tekercset, bevonultak a sötétkamrába, és hagyományos, finom ragasztószalaggal, kézi módszerrel illesztették össze a sérült képkockákat. A mentőakció annyira jól sikerült, hogy a film minimális zökkenővel, de hibátlanul lefutott a vásznon.

GENERÁCIÓS TALÁLKOZÁSOK ÉS EMBERI PILLANATOK: A SZEMLE IGAZI LELKE

Az Országos és Kárpát-medencei Diákfilmszemle sohasem csupán a technikai pontosságról vagy a száraz pontszámokról szólt. A Csokonai Rendezvényház falai között az évtizedek során olyan mély emberi kapcsolatok, generációkon átívelő barátságok és sorsfordító pillanatok születtek, amelyek örökre megváltoztatták a résztvevők életét.

Tizedik történet – A legfiatalabb rendező szakmai vitája

Az egyik emlékezetes évben egy alig tízéves kisiskolás kisfiú teljesen egyedül, felnőtt kísérő nélkül iratkozott fel a délutáni szakmai konzultációs listára. Amikor a mikrofonhoz lépett, nem megszeppenve állt ott, hanem teljesen egyenrangú partnerként, lenyűgöző szakmai szókkincssel kezdte el vitatni a kameramozgások és a plánok fontosságát a nálánál húsz évvel idősebb, egyetemi szinten tanuló filmesekkel. A teremben ülő dörzsölt szakemberek tátott szájjal hallgatták a gyermeki, mégis tüpontos látásmódot, ami hűen bizonyította, hogy a tehetség nem korfüggő.

Tizenegyedik történet – A Szalontüdő kultikus ugródeszkája

Kevesen tudják, de a később nemzetközi hírnévig, számtalan hazai elismerésig és igazi kultuszstátuszig jutó Szalontüdő című kisfilm is a Diákfilmszemle közönsége előtt mérte meg magát legeslegelőször. Az akkori vetítésen a teremben szinte tapintani lehetett a feszültséget és a zsenialitást. A szemle volt az a biztonságos és értő közeg, amely elsőként ismerte fel a műben rejlő egyedülálló dramaturgiai értéket, ezzel pedig hatalmas lökést adott az alkotóknak a professzionális filmes pálya felé.

Tizenkettedik történet – A generációs staféta és a felkészítő tanár

A fesztivál folytonosságának legszebb példája az a rendező, aki a kétezres évek elején még megszeppent középiskolásként nyerte el a szemle fődíját egy saját maga által vágott kisfilmmel. Az idő múlásával a filmezés maradt a hivatása, és évtizedekkel később már mint elhivatott pedagógus tért

vissza a Csokonai Rendezvényházba. Büszkén, könnyes szemmel kísérté végig a folyosón a saját, általános iskolás diákcsoportját, akiknek már ő adta át a stafétát és a mozi iránti tiszta szeretetet.

Tizenharmadik történet – A zsűri, amely kiköltözött a parkba

Volt olyan év, amikor a vetítések követő nyilvános szakmai konzultáció annyira elképesztően izgalmasra, mélyre és szenvedélyesre sikerült, hogy a viták egyszerűen nem akartak véget érni. Amikor a Rendezvényház gondnoka jelezte, hogy érkezett a hivatalos záróra és be kell zárni az épületet, a neves zsűritagok és a diákok nem széledtek szét. Kollektíven kiköltöztek a közeli parkba, és a fák alatt, a padokon ülve, zseblámpák fényénél folytatták a filmek elemzését egészen késő estig, lebontva minden határt diák és professzor között.

Tizennegyedik történet – Az eltitkolt családi mozi a nézőtéren

Egy fiatal alkotó hónapokon keresztül titokban forgatott egy dokumentumfilmet a saját nagyszüleiéről, a mindennapjaikról és a hosszú házasságuk titkáról. Az idős nagymama és nagypapa egészen a fesztivál napjáig nem is tudták, pontosan mi készül a családi felvételekből. Amikor helyet foglaltak a Csokonai elegáns nagytermében, és a hatalmas mozivásznnon hirtelen a saját arcukat és életüket látták viszont, a könnyeikkel küszködve, a teljes nézőtér tapsvihara közepette köszönték meg unokájuknak ezt az örök emléket.

Tizenötödik történet – A rivális iskolák megbékélése a mikrofonnál

Két neves művészeti iskola diákjai között évek óta tartott egy meglehetősen rideg szakmai rivalizálás és harag, ami a fesztivál első napjaiban is érezhető volt. A nyilvános konzultáción azonban a zsűri elnöke zseniálisan mutatott rá arra, hogy a két iskola által beküldött filmek témájukban és stílusukban mennyire csodálatosan kiegészítik egymást. A diákok a nyílt színen ismerték fel a közös pontot: a vita végén a mikrofon előtt kezét fogtak, és a következő eseményre már egy közösen írt és rendezett alkotással neveztek be.

Tizenhatodik történet – Amikor a nagymama lett a legjobb színész

Mivel a diákoknak és egyetemistáknak a vizsgafilmjeikhez nagyon nehéz hivatásos, idős színészeket találniuk, az egyik fiatal rendező a saját nagymamáját kérte fel a főszerepre. Az idős hölgy olyan hihetetlen természetességgel, őszinteséggel és átütő erővel formálta meg a karaktert, hogy a szemle történetében először fordult elő az az eset, hogy a szakmai zsűri a legjobb színészi alakításért járó hivatalos különdíjat nem egy hivatásos diáknak, hanem a rendező nagymamájának ítélte oda.

Tizenhetedik történet – A három nap alatt újjászületett vizsgafilm

Egy végzős egyetemista diák alig néhány héttel a leadási határidő előtt egy végzetes merevlemez-hiba miatt teljesen elvesztette a vizsgafilmje összes vágott anyagát és nyers felvételét. Teljesen összeomlott, és le akart mondani a diplomájáról. Amikor a Diákfilmszemle közössége erről értesült, elképesztő összefogás indult: a többi versenyző iskola azonnal kölcsönadta a legjobb kameráit, lámpáit és stábját, és a csapat alig három nap és három éjszaka alatt a semmiből újratorozta az egész filmet, hogy időben vetítésre kerülhessen.

Tizennyolcadik történet – A békebeli zsíroskenyeres büfé ereje

A fesztivál egyik legszebb és leginkább irigyelt hagyománya a kezdetek óta a rendezvényházi büfében zajlik. A vetítések közötti szünetekben a diákok, a látogatók és a neves, szakmabeli zsűritagok mind együtt sorakoznak fel a hagyományos zsíroskenyérért és meleg teaért. Ebben a közegben teljesen megszűnnek a rangok és a tekintélyelvűség. A legfontosabb szakmai tanácsok, jövőbeli filmtervek és nagy kibékülések a mai napig két falat zsíroskenyér között, a büféasztal mellett születnek meg.

AMIKOR A KREATIVITÁS GYŐZÖTT A TECHNIKA FELETT ÉS A JÖVŐ KIHÍVÁSAI

A Diákfilmszemle harminchárom éves története során a fiatalok újra és újra bebizonyították, hogy a szegényes anyagi lehetőségek és a technikai korlátok nem megállítják, hanem éppen ellenkezőleg: szárnyakat adnak a képzeletnek. Ha nincs professzionális felszerelés, a diákok a mindennapi tárgyakból teremtenek hollywoodi varázslatot a Csokonai Rendezvényház vásznára.

Tizenkilencedik történet – Ketchup és kakaópor mint hús-vér effekt

Egy horrorfilmet és feszült thrillert forgató középiskolás csoportnak a forgatás felénél teljesen elfogyott a minimális zsebpénzből összerakott költségvetése, így nem tudtak professzionális filmes sminket és művért vásárolni. Nem adták fel: bevonultak a konyhába, és hagyományos ketchupot, sűrű kakaóport, valamint egy kis szörpöt keverték össze a megfelelő arányban. A sötét tónusú családi jelenetben ez a keverék a vásznon annyira megdöbbenően élethűnek és hátborzongatónak tűnt, hogy a szakmai zsűri a konzultáción külön kiemelte a látványtervezés zsenialitását.

Huszdik történet – Drón felvétel hagyományos horgászbottal

A modern, könnyen elérhető drónok megjelenése előtti korszakban egy diákcsoport mindenképpen szeretett volna egy látványos, magasból indított madártávlati képet a főszereplőről. Mivel emelőgéjük vagy drónjuk nem volt, a rendező édesapjának a leghosszabb, rendkívül rugalmas horgászbotját kérték kölcsön. Annak a legvégére erősítették fel stabilan a kisméretű kamerát, és a botot óvatosan a jelenet fölé lógatva, finoman mozgatva rögzítették a képsorokat. A trükk olyan tökéletesen sima mozgást eredményezett a vásznon, hogy a technikai stáb percekig találgatta a megoldást.

Huszonegyedik történet – Kamerakocsizás bolti bevásárlókocsival

A profi mozgást biztosító kamerasin és a fahrtkocsi méregdrága multság, amit a diákok ritkán tudnak megfizetni. A Diákfilmszemle történetének egyik legkedvesebb és leggyakrabban visszatérő belső poénja, hogy a legszebb, legsimább és legdinamikusabb követő kameramozgásokat a mai napig a helyi élelmiszerboltból kölcsönként bevásárlókocsik segítségével forgatják le. Az operatőr egyszerűen beleül a kocsiba a kamerával, a stáb többi tagja pedig egyenletes tempóban tolja őt a folyosón, megteremtve a tökéletes moziélményt.

Huszonkettedik történet – Az animáció, ami gyufásskatulákból született

Egy általános iskolás kisfiú több száz üres gyufásskatulát gyűjtött össze a családi és baráti körből, majd egyenként, aprólékos munkával lefestette és különböző futurisztikus épületekké, űrhajókká alakította őket. Hónapokon keresztül, stop-motion technikával, vagyis képkockáról képkockára fotózva készített belőlük egy fantasztikus sci-fi filmet. A gyermeki fantázia és a hihetetlen türelem olyan elképesztő vizuális világot teremtett, hogy a vetítés végén a Csokonai nagytermének közönsége felállva, vastappsal ünnepelte a kisiskolás alkotót.

Huszonharmadik történet – Cipősdobozból épített lámpatestek

Egy független, egyedül dolgozó magánzó alkotónak egyáltalán nem volt pénze professzionális stúdióvilágításra, a sötét szobában játszódó jelenetei viszont teljesen szemcsések maradtak. Kreatív megoldásként hagyományos cipősdobozok belsejét vonta be alufóliával, és abba helyezte el az otthoni asztali lámpákat, hogy fókuszált, mégis lágy fényt kapjon. A szakmai zsűri a konzultáción elképesztő módon dicsérte a film meleg, intim és festői fényvilágát, mire a diák szerényen elárulta a dobozok titkát.

Huszonnegyedik történet – Hangstúdió a nehéz téli paplan alatt

Egy lakótelepi lakásban élő diák a folyamatos kinti utcai zajok, a szomszédok és a közlekedés miatt képtelen volt tiszta minőségben rögzíteni a filmjéhez szükséges narrációt és a belső hangokat. Végül megoldásként a nehéz, vastag téli paplan alá bújott be a mikrofonjával és a szövegkönyvvél, amely tökéletesen elszigetelte a külső hangokat. A felvétel olyan kristálytiszta és stúdióminőségű lett, hogy a bemutatón senki sem mondta volna meg, milyen különleges körülmények között készült a hanganyag.

Huszonötödik történet – Az abszolút egyszemélyes stáb diadala

A filmezés alapvetően csapatsport, de a szemle történetében akadt egy olyan kiemelkedő versenyző, aki a forgatókönyvírástól kezdve a rendezésen, a kamerakezelésen, a lámpák beállításán és a főszerep eljátszásán át a vágásig és a zeneszerzésig mindent teljesen egyedül csinált. A filmje nemcsak hogy bekerült a legjobbak közé, de komoly szakmai elismerést is kapott, végleg bebizonyítva a közönségnek, hogy a tiszta elszántság és a mondanivaló ereje képes pótolni egy egész stábot.

Huszonhatodik történet – A hibrid online karanténmozi korszaka

A világjárvány és a korlátozások idején a diákok nem találkozhattak személyesen, a forgatások teljesen leálltak. Egy középiskolás csoport azonban nem hagyta magát: olyan filmet terveztek, ahol mindenki a saját szobájában, az online webkameráján keresztül játszotta el a szerepét, miközben a rendező az interneten keresztül instruíalta a színészeket. Az így született alkotás egy elképesztően erős, fojtogató és zseniális korrajz lett, amely hűen dokumentálta a korszak hangulatát, és hatalmas sikert aratott a Szemlén.

Huszonhetedik történet – A drón, ami fennakadt a Rendezvényház fáján

Kétezer-huszonhatban, az idei felkészülés során egy diákcsoport a Csokonai Rendezvényház csodálatos külső környezetét szerette volna rögzíteni a magasból. Egy óvatlan mozdulat és egy hirtelen jött szélhökés miatt azonban a drónjuk fennakadt a park legmagasabb fájának tetején. Mivel a vetítésig már alig volt idő, a fél stáb, a szervezők és a látogatók közösen, hosszú létrákkal és ágakkal próbálták meg óvatosan lepiszkálni az eszközt, hogy megmentse a memóriakártyán lévő értékes versenyfilmet, ami végül sikerült is.

Huszonnyolcadik történet – A gép által generált dallamok vitája

A legújabb technológiai hullámot képviselve egy középiskolás csapat idén nyíltan bevallotta, hogy a filmjük aláfestő zenéjét egy ingyenes mesterséges intelligencia programmal generálták, mivel a környezetükben nem találtak szabad zeneszerzőt. Ez a bejelentés rendkívül komoly és tanulságos vitát indított el a szakmai konzultáción a zsűri és a diákok között a szerzői jogokról és a művészet jövőjéről, de végül mindenki elismerte, hogy a technológia ebben az esetben kiválóan szolgálta a film hangulatát.

Huszonkilencedik történet – Nemzetközi barátság szavak nélkül

Amikor a határon túli és külföldi, például lett diákok megérkeztek a szemlére, egyáltalán nem beszéltek magyarul, a hazai fiatalok pedig izgultak, hogyan fognak kommunikálni. A vetítőteremben azonban bebizonyosodott, hogy a mozgókép egy egyetemes nyelv. A vetítések után a büfében és a folyosókon a fiatalok kézzel-lábbal, angol szavakkal, de leginkább őszinte mosolyokkal és egymás filmjeinek elismerő vállveregetésével tökéletesen megértették egymást, életre szóló nemzetközi barátságokat kötve.

Harmincadik történet – A könyvespolcra indult forgatókönyv

Egy fiatal alkotó a díjátadón elmesélte, hogy az első hivatalos forgatókönyvét abból a Filmvilág folyóiratból tanulta meg szakszerűen megírni, amit három évvel ezelőtt teljesen ingyen, mint hazavihető szakmai kiadványt kapott a Csokonai Rendezvényház aulájában. Ez a történet hűen mutatja meg, hogy a Szemle által biztosított ingyenes szellemi útravaló és a remittenda magazinok milyen mélyen képesek megváltoztatni és beindítani a jövő generációjának alkotói karrierjét.

Harmincegyedik történet – A kényszerpihenő és a petíció ereje

Amikor a gazdasági nehézségek és a támogatások hiánya miatt egy korábbi évben reális veszélybe került a Szemle megtartása, a diákok nem maradtak némák. Országos összefogás indult, petíciót szerveztek, és a korábbi diákfilmek felajánlották a segítségüket a Polifilm Műhely Alapítványnak. Ez a kényszerű időszak mutatta meg igazán a szakmának, hogy a fiataloknak elemi, égető szükségük van

erre a találkozási pontra. Ez az elszántság az oka annak, hogy idén rekordszámú nevezéssel tért vissza a fesztivál.

Harminckettedik történet – Okostelefon helyett a régi digitális textúra

Bár kétezer-huszonhatban a legújabb telefonok kamerái már tökéletes minőséget adnak, a legnagyobb idei meglepetést az a trend okozta, hogy a diákok egy része tudatosan elfordult a tökéletességtől.

Inkább felkutatták a szülők régi, kétezres évekbeli kisméretű családi digitális kameráit vagy a bolhapiacokat, és szándékosan azzal forgattak. A céljuk az volt, hogy a mai steril világ helyett egy nosztalgikus, egyedi, kissé homályos és sajátos képi textúrát teremtsenek, ami teljesen elvarázsolta a nézőket.

Harmincharmadik történet – Az ingyenes nevezés mint az egyetlen esély

Egy eldugott, hátrányos helyzetű kis faluból származó általános iskolás diákcsoport a zárónapon elmesélte, hogy ha a Szemlére akár csak egy minimális nevezési vagy belépési díj lett volna, ők anyagi lehetőségek híján soha nem tudták volna megmutatni a munkájukat a világnak. Az Országos Diákfilmszemle teljes ingyenessége biztosította számukra az egyetlen esélyt a bemutatkozásra és a tehetségük kibontakoztatására, ami hűen bizonyítja, hogy ez a rendezvény harminchárom éve a legtisztább esélyegyenlőség bástyája.